

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิเด็ก

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าไปมาก แต่สังคมยังมองว่าเด็กมีร่างกายและจิตใจไม่เหมือนกับผู้ใหญ่ เพราะเด็กยังมีสติปัญญาที่อ่อน และมีความรับผิดชอบน้อย ประกอบกับเด็กอาจถูกชักจูงให้กระทำความผิดได้ง่าย จากสถิติพบว่า ปัญหาการเกิดอาชญากรรมของเด็กเกิดจากปัญหาครอบครัวแตกแยก ความยากจน การเลิกร้างกันของครอบครัว ครอบครัวเร่ร่อน เป็นต้น¹ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้เด็กหลงไปกระทำความผิด และหากทางราชการไม่ได้จัดการบำบัดแก้ไขให้ถูกต้องแล้วอาจไม่สามารถแก้ไขได้ ทำให้เด็กมีอุปนิสัยและความประพฤติก้าวร้าว เสื่อมทราม และก่ออาชญากรรมที่เหี้ยมโหดทารุณได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐโดยทางนิติบัญญัติที่จะต้องบัญญัติกฎหมายขึ้น เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยให้จำแนกเด็กที่กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมและมุ่งการบำบัดมากกว่าการแก้ไข ซึ่งได้บัญญัติเป็นกฎหมายให้เจ้าพนักงานตำรวจ ศาล ราชทัณฑ์ ดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม ในด้านการสอบสวน การพิจารณาคดี การพิพากษาคดี และการควบคุมแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ โดยหวังว่าเด็กที่กระทำความผิดสามารถอบรมแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นคนดีและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีในบทที่สอง ผู้เขียนเห็นว่าบนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีเด็กหรือเยาวชนย่อมได้รับการคุ้มครองอยู่แล้ว แต่เพราะเหตุใดปัญหาเด็กและเยาวชนยังคงเป็นปัญหาระดับชาติที่รบกวนการแก้ไขจึงต้องศึกษาจากมาตรการทางกฎหมายดังนี้

3.1 มาตรการคุ้มครองสิทธิเด็กตามกฎหมายไทย

สภาพสังคมและระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทยในอดีตที่เป็น “ระบบศักดินา” ที่กำหนดให้บุคคลต้องสังกัดมูลนายและอยู่ภายใต้การปกครอง ทำให้สถานะบิดามารดาภายในครอบครัวที่มีฐานะสูงไม่อาจถูกละเมิดได้ แนวความคิดดังกล่าวก่อให้เกิดสภาพอาณัติจรรยาตเล็กเกิดขึ้นในครอบครัว เว้นแต่ในกรณีที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีการล่วงละเมิดต่อบิดามารดา ดังนั้น การละเมิดสิทธิเด็กซึ่งเกิดขึ้นในครอบครัว จะไม่มีผู้ใด

¹ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. (2542). การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา. *วารสารยุติธรรม*, 13 12. หน้า 20-22.

สอดคล้องเกี่ยวข้อง หลังจากนั้น สภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปและได้มีการรับรองและคุ้มครองแก่เด็กและบุคคลในครอบครัว ประเทศไทยได้รับเอากระแสนั้นเข้ามาจึงมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขระบบกฎหมาย และระเบียบต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องแนวความคิดสากล โดยมีรายละเอียดของการคุ้มครองสิทธิเด็กตามกฎหมาย ดังนี้²

3.1.1 การคุ้มครองสิทธิเด็กตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติสิทธิเด็กไว้ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ดังนี้

มาตรา 49 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิจากรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษา โดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

มาตรา 52 บัญญัติว่า เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิในการอยู่รอด และได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัว หรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชน ซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษา อบรมที่เหมาะสมจากรัฐ จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวสิทธิพื้นฐานในการคุ้มครองเด็กในด้านต่างๆ ได้มีการวางหลักการไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แล้ว แต่ปัญหาที่เห็นในปัจจุบันคือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เช่นพระราชบัญญัติ กฎ หรือคำสั่งในทางปกครองต่างๆ ยังไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เท่าใดนัก จึงก่อให้เกิดปัญหาหลายด้านตามมานั่นเอง

² พัลลภ พิสิษฐ์สังฆการ. (2538). *คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย. หน้า 10-13.

นอกจากนี้มาตรา 80 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุขการศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษา ปฐมวัยส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว และชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์ และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

(2) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จากมาตรา 80 ดังกล่าว แนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุขการศึกษา และวัฒนธรรม ยังถือเป็นหัวใจหลักของชาติในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เรียนรู้ไปพร้อมกับความเป็นไทย แต่อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติทุกโรงเรียนทุกสถาบันการศึกษายังให้ความสำคัญกับปริมาณมากกว่าคุณภาพ อันเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข

โดยจะเห็นได้ว่าไม่ว่ารัฐบาลทุกสมัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แล้วมีนโยบายที่ได้สนับสนุนและส่งเสริมสวัสดิการที่ดีแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติ ในอดีตประเทศไทยไม่มีหลักฐานใดที่ได้กล่าวถึงการรับรองสิทธิเด็กไว้ แต่ในกฎหมายตราสามดวงที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงรวบรวมจากกฎหมายต่างๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาไว้ มีหลักกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายทาส อันเป็นการรับรองให้มีการค้าทาส บิดามารดามีอำนาจโดยชอบที่จะขายฝากบุตรของตนเป็นทาสให้กับนายเงินอย่างอิสระ ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงเห็นว่าการขายบุตรไปเป็นทาสโดยบุตรมิได้ยินยอมสมัครใจนั้นเป็นเรื่องที่ไม่เป็นธรรมต่อบุตร ทรงกำหนดเงื่อนไขว่า บิดามารดาจะขายบุตรได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบุตรเอง และเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. 2451 มีการเลิกสถานะบุคคลประเภททาสไปอย่างสิ้นเชิง รวมทั้งการซื้อขาย จำหน่ายรับ หรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลหนึ่งบุคคลใดไว้ จึงเป็นการเริ่มต้นของกฎหมาย ลายลักษณ์อักษร ที่มี

³ สารานุกรมเสรี. *ประวัติกฎหมายไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.thailaws.com/aboutthailaw/thai_06.htm. [2555, มิถุนายน 27].

การคุ้มครองสิทธิของเด็กในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5

ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าเมื่อได้อ่านรัฐธรรมนูญที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ย่อมทำให้เข้าใจได้ว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของตนเอง การจับ การคุมขัง หรือ การตรวจค้น ที่จะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ยิ่งในส่วนของเด็กและเยาวชนรัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองถึงสิทธิต่างๆ โดยมีสิทธิในการอยู่รอด และได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

3.1.2 การคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 ได้กำหนดมาตรการในการปฏิบัติต่อเด็กไว้ ดังนี้

3.1.2.1 การที่เด็กตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย

ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กนั้นย่อมหมายถึง เด็กที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดขึ้น แต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องร้องต่อศาล อาจจะเป็นด้วยเหตุผลที่ว่าพนักงานสอบสวนยังทำการสอบสวนไม่เสร็จสิ้น ส่วนคำว่าจำเลยที่เป็นเด็กนั้น หมายถึง เด็กซึ่งถูกฟ้องต่อศาลแล้ว โดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด และในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เมื่อจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดได้แล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องรีบนำตัวเด็กหรือเยาวชนส่งไปศาล เพื่อทำการตรวจสอบการจับกุมทันทีภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน แต่ก็มีข้อยกเว้น คือ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือ บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอยู่ด้วย ไปปกครองดูแลแทนก่อนแล้ว สั่งให้บุคคลนั้นนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ

โดยการดำเนินคดีอาญากับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญานั้น มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีที่แตกต่างจากการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ เพราะการดำเนินคดีอาญากับเด็กหรือเยาวชนมีจุดมุ่งหมายเพื่อการฟื้นฟูสภาพทั้งร่างกายและจิตใจและให้เด็กกลับคืนสู่สังคมต่อไป มิใช่การดำเนินคดีเพื่อลงโทษให้หลายจำดังเช่นผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ แม้ว่าจะมีความพยายามในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เป็นผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ทั้งเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการให้ทนายความเข้าร่วมการสอบปากคำในชั้นสอบสวน การให้ผู้ที่ถูกเด็กไว้วางใจเข้ารับฟังการ

สอบปากคำ การแยกการสอบสวนที่ให้กระทำเป็นสัดส่วนการถามคำให้การผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก ต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้ทันนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้อธิบายคำถามของพนักงานสอบสวนมิให้เด็กต้องได้รับการกระทบกระเทือนใจจากคำถามที่พนักงานสอบสวน แต่การดำเนินการในการสอบสวนเด็กที่เป็นผู้ต้องหายังมีปัญหาข้อกฎหมายที่ก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนสิทธิของเด็กที่เป็นผู้ต้องหา แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ จะกำหนดให้การสอบปากคำเด็กที่เป็นผู้ต้องหาต้องมีบุคคลที่เด็กร้องขออยู่ด้วยในการถามปากคำ เพื่อให้เด็กมีความอุ่นใจและผ่อนคลายในขณะถูกถามปากคำ แต่เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้กำหนดว่าบุคคลที่เด็กร้องขอจะเป็นผู้ใด แม้จะกำหนดให้มีทนายความเข้าร่วมการสอบสวนแต่ก็มีได้มีระยะเวลาในการพบและให้คำปรึกษากับเด็กเพื่อให้เด็กทราบถึงสิทธิหน้าที่ของเด็กในการสอบปากคำ ทำให้เห็นว่าการมีทนายความเข้าร่วมการสอบปากคำเด็กในปัจจุบันได้กระทำเพื่อให้ครบองค์ประกอบตามกฎหมายเท่านั้นไม่ได้มีการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กที่เป็นผู้ต้องหาอย่างแท้จริง ดังนั้น หากมีการกำหนดไม่ให้นำชี้ที่เกิดเหตุและการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในกรณีของเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ต้องหาในที่สาธารณะและในกรณีที่มีการนำชี้สถานที่เกิดเหตุและทำแผนประกอบคำรับสารภาพของเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหา ต้องมีสหวิชาชีพและทนายความเข้าร่วมดำเนินการด้วย และบุคคลที่เด็กร้องขอให้เข้าร่วมการสอบสวนควรจะเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองของเด็ก นอกจากนี้ต้องกำหนดระยะเวลาให้เด็กที่เป็นผู้ต้องหาได้พบและปรึกษาทนายความก่อนการสอบสวนด้วย

3.1.2.2 การสอบสวนเด็ก

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 ให้ความคุ้มครองเด็กในการมาศาลเพื่อเป็นพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ เป็นผู้เสียหาย หรือเป็นจำเลย ซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปี บริบูรณ์ในวันสอบปากคำ โดยคดีที่ต้องสอบปากคำเด็กเป็นพิเศษ⁴ มีดังนี้ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อผู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ร้องขอ และในคดีอาญาที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี

⁴ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. มาตรา 133 ทวิ และ มาตรา 134/2.

ส่วนเจ้าหน้าที่หรือนุคคลที่มีหน้าที่เข้าร่วมรับฟังการสอบสวนเด็กในคดีอาญา ประกอบด้วย พนักงานสอบสวน นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ นุคคลที่เด็กร้องขอต่อพนักงานสอบสวน ให้อยู่ด้วยในการสอบสวนเด็กในคดีอาญา⁵ และ ทัศนคติ⁶ เฉพาะในกรณีที่เป็นการสอบสวนผู้ต้องหาในคดีอาญาที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี หรือเป็นทัศนคติของผู้ต้องหาเข้าร่วมฟังการสอบสวนด้วย ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง เป็นเหตุที่ไม่อาจรอ นุคคลดังกล่าวให้พร้อมกันได้ การสอบสวนเด็กในคดีอาญาด้วยเหตุนี้ สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องมีองค์คณะครบตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึก รายงานการสอบสวนเด็กในคดีอาญา โดยมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งไว้ในรายงานการสอบสวน ให้ถือว่าเป็นการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย ในการสอบสวนเด็กในคดีอาญาโดยไม่มีนุคคล ดังกล่าว⁷

ส่วนการตั้งข้อรังเกียจนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วม การสอบสวนเด็กในคดีอาญา อาจถูกตั้งข้อรังเกียจได้ และให้พนักงานสอบสวนเปลี่ยนนุคคลที่ถูก ตั้งข้อรังเกียจนั้น⁸ วิธีการที่ต้องกระทำก่อนเริ่มการสอบสวนเด็กในคดีอาญา คือให้พนักงาน สอบสวน มีหน้าที่แจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ นุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงาน อัยการทราบ⁹ ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกิน 18 ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหา ให้ พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทัศนคติหรือไม่ ก่อนเริ่มการสอบสวนผู้ต้องหา ถ้าไม่มีให้ พนักงานสอบสวนจัดหาทัศนคติให้ตามพันเกณฑ์วิธีและเงื่อนไขตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 134/1) สถานที่ในการสอบสวนเด็กในคดีอาญา พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้กระทำ สอบสวนเด็กในคดีอาญาอย่างเป็นทางการในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก¹⁰ และการบันทึก

⁵ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. มาตรา 133 ทวิวรรคหนึ่ง.

⁶ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. มาตรา 134/2, และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 240 (7).

⁷ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. มาตรา 133 ทวิวรรคห้า.

⁸ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. มาตรา 133 ทวิวรรคสาม.

⁹ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. มาตรา 133 ทวิวรรคสอง.

¹⁰ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. มาตรา 133 ทวิวรรคหนึ่ง.

ปากคำให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่บันทึกการสอบสวนเด็กในคดีอาญา โดยใช้เครื่องบันทึกภาพ และเสียง เก็บไว้เป็นพยาน¹¹ ซึ่งการบันทึกนี้จะนำไปฉายในชั้นพิจารณาศาล เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กโดยเด็กไม่จำเป็นต้องเบิกความซ้ำอีก แต่ศาลหรือคู่ความอาจมีคำถามเพิ่มเติมได้อีก นอกเหนือจากที่พนักงานสอบสวนบันทึกไว้

3.1.2.3 การบันทึกคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายที่เป็นเด็ก

ให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ใช้กับการสอบสวนเด็ก ในกรณีพิเศษนี้ ทั้งนี้เพราะในทางปฏิบัติการบันทึกคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย พนักงานสอบสวนจะสอบสวนผู้เสียหายในทันที พระราชบัญญัตินี้จึงได้กำหนดให้นำหลักเกณฑ์พิเศษ สำหรับการสอบสวนเด็กมาบังคับใช้โดยอนุโลมด้วย¹²

3.1.2.4 การจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา

ในคดีอาญา พนักงานสอบสวนจะต้องให้พยานเด็กชี้ตัวผู้ต้องหา ระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดี เรื่องการชี้ตัวผู้ต้องหานั้นมีหลายวิธี เช่น ชีรูปผู้ต้องหา หรือชี้ตัวผู้ต้องหา และวิธีการชี้ตัวผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนจะใช้ คือ การให้ผู้ต้องหาเข้าไปยืนปะปนกับบุคคลอื่น และให้พยานหรือผู้เสียหายชี้ตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นการที่ผู้เสียหายหรือพยานต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา ซึ่งวิธีการนี้เป็นกรณีที่อาจทำให้เด็กที่เป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยานเกิดความหวาดกลัว เพราะต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา ดังนั้น พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 ได้กำหนดวิธีการคุ้มครองเด็กที่เป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยานไว้ 2 ประการ คือ ต้องให้พยานเด็กชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาในสถานที่ที่เหมาะสมและสามารถป้องกันมิให้ผู้ต้องหาเห็นตัวเด็กที่เป็นพยานหรือผู้เสียหาย ให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่เด็กร้องขอร่วมกับพยานเด็กในการชี้ตัวผู้ต้องหา เว้นแต่จะต้องด้วยบทบัญญัติ มาตรา 133 ทวิ วรรคท้าย

โดยหลักการให้ความคุ้มครองต่อเด็กในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องบัญญัติให้การคุ้มครองแก่เด็กที่เป็นผู้ต้องหา ในการประกันว่าเด็กสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ตนเกี่ยวข้องอย่างเป็นอิสระในสถานที่ที่เหมาะสมเป็นสัดส่วน และบรรยากาศที่อบอุ่นปราศจากสภาพกดดันจิตใจโดยผู้ต้องหา เจ้าหน้าที่หรือศาล โดยมีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ และบุคคลที่เด็กร้องขอ อยู่ในการสอบสวนหรือสืบพยานเด็กด้วย เพื่อมิให้เด็กมีความตื่นตระหนก เพราะต้องอยู่ในสถานที่ที่เป็นห้องพิจารณาและเบิกความต่อหน้าผู้ต้องหาหรือจำเลย การนำอุปกรณ์

¹¹ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. มาตรา 133 ทวิ วรรคสี่.

¹² พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547. มาตรา 124 วรรคสอง.

เทคโนโลยีในการบันทึกภาพและเสียง เป็นการลดภาระที่เด็กจะต้องมาเบิกความได้ จึงเป็นมาตรการที่ควรนำไปใช้แก่การสืบพยานบุคคลทั่วไป เพื่อให้สามารถบันทึกคำให้การพยานได้อย่างครบถ้วน และมีผลต่อการรับฟังพยานและรับฟังข้อเท็จจริงในศาลสูงต่อไป

3.1.3 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

ประเทศไทยนับตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2554 เมื่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เริ่มมีผลบังคับใช้ โดยแต่เดิมนั้นประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติกฎหมายและศาลสำหรับใช้ในการพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดและคดีเกี่ยวกับครอบครัวโดยเฉพาะจนกระทั่ง พ.ศ. 2494 จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 ขึ้น และได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางขึ้นเป็นแห่งแรกในกรุงเทพมหานครเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2495 ต่อมา พ.ศ.2534 ได้มีการปฏิรูประบบศาลคดีเด็กและเยาวชนครั้งสำคัญโดยมีการผนวกบทบาทในการแก้ไขปัญหาคอรัปชั่นเข้ามาเป็นหน้าที่ของศาลด้วย โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ขึ้นมาใช้บังคับปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้สอดคล้องกับยุคสมัย และการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมาแล้ว 2 ครั้งใน พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2548 แต่เนื่องจากปัจจุบันศาลยุติธรรมยกระดับขึ้นเป็นองค์กรอิสระแยกจากกระทรวงยุติธรรม แต่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รองรับคำขอคำสั่งจากศาลยุติธรรม ในระหว่างการพิจารณาคดี และมีหน้าที่บังคับคดีตามผลคำพิพากษาของศาลยุติธรรมยังคงเป็นหน่วยงานที่สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม ดังนั้น จึงได้มีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ขึ้นมาใช้บังคับ¹³

3.1.3.1 สาระสำคัญของกฎหมายที่แก้ไขใหม่

โดยหลายปีที่ผ่านมามีปัญหาจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นมากมาย หลากหลายรูปแบบ ประเด็นปัญหาที่ตามมา คือ เมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำการที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด เด็กและเยาวชนจะต้องรับโทษตามกฎหมายหรือไม่ เป็นปัญหาที่มีความสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชน โดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2553 โดยมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 180 วัน กฎหมายฉบับนี้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

¹³ มังกรช่อนกษ. (28 กันยายน 2554). กฎหมายครอบครัว (แก้ไขใหม่) ที่ประชาชนควรรู้. *ผู้จัดการออนไลน์*. หน้า 8.

อนุสัญญาเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนมีวุฒิภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ทั้งด้านการเรียนรู้ ด้านอารมณ์ และพฤติกรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตน้อยกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากคดีธรรมดาทั่วไปเพื่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ดังกล่าว กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีซึ่งเด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นๆ

โดยคดีอาญาที่โอนมาจากศาลธรรมดาในกรณีที่จำเลยอายุยังไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ เนื่องจากศาลที่พิจารณาคดีนั้นได้พิจารณาโดยคำนึงถึงร่างกาย สติปัญญา สุขภาพ ภาวะแห่งจิตและนิสัยแล้ว เห็นว่าบุคคลนั้นยังมีสภาพเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชน โดยคดีครอบครัว คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ และคดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนนั้นในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น โดย “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ จากแต่เดิมที่กำหนดให้ “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ จากแต่เดิมที่กำหนดให้ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์¹⁴ การแก้ไขเรื่องอายุเด็กและเยาวชนเป็นไปเพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา การออกหมายจับเด็กและเยาวชนให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องอายุ เพศ และอนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่พึงได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง หากการออกหมายจับจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรงโดยไม่จำเป็นให้พยายามเลี่ยงการออกหมายจับ โดยใช้วิธีติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยวิธีอื่นก่อน การจับกุมและควบคุมเด็กและเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน

นอกจากนั้น ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชนหรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน การสอบสวนต้องกระทำในสถานที่ที่

¹⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553. มาตรา 4.

เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น อันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน กฎหมายใหม่ได้เพิ่มมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเข้ามา เป็นการนำมาตรการทางเลือกอื่นมาใช้แทนการดำเนินคดีตามช่องทางปกติ เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดีเมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ¹⁵

ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้วเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว และให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวได้ทันที พร้อมทั้งให้รายงานให้ศาลทราบ ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

การพิจารณาคดีในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้กระทำการกลับ และเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ทั้งมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยการเปลี่ยนโทษจำคุกหรือกักกัน เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ตามเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ หรือการเปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมความประพฤติ

การที่เด็กกระทำความผิดอาจเกิดจากบิดามารดาปล่อยปละละเลยหรือบุคคลอื่นชักจูงหรือส่งเสริม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) กำหนด ห้ามมิให้ผู้ใดบังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็ก (บุคคลที่มีอายุยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์) ประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ผู้ฝ่าฝืนต้องรับผิดทางอาญาจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น บิดามารดาหรือบุคคล

¹⁵ วิศาล ตั้งมั่นคงวรกุล. พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพนักงานอัยการ. สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุตรดิตถ์ ระหว่าง พ.ศ. 2550-พ.ศ. 2554.

อื่นใดอาจต้องรับโทษทางอาญาหากฝ่าฝืนกฎหมายโดยยินยอมให้เด็กกระทำความผิด เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่จะเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต หากเด็กและเยาวชนได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง ได้รับการส่งเสริมให้มีความประพฤติดี มีคุณธรรมและปลูกฝังให้มีจิตสำนึกที่ดี ย่อมเป็นผลดีแก่สังคมและประเทศชาติ โดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนั้นเป็นกลไกสำคัญ ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกลับตัวเป็นคนดีและป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติกระทำความผิดซ้ำอีกนั่นเอง

3.1.3.2 การเผยแพร่ข่าวและภาพของเด็กและเยาวชน

สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ นอกจากปรับปรุงอำนาจหน้าที่และโครงสร้างของศาลเยาวชนและครอบครัว กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องเหมาะสมแล้ว ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีความเข้มข้น และคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ทั้งนี้ในส่วนของกรปฏิบัติเด็ก(อายุไม่เกิน 15 ปี) และเยาวชน (อายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี) รวมถึงครอบครัวโดยเฉพาะการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะมีการขยายขอบเขตการคุ้มครองจากเดิมที่จำกัดเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นจำเลยในศาล เป็นเด็กและเยาวชนที่ เป็นผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนด้วย

นอกจากนั้น ยังเพิ่มบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน ในการเผยแพร่ข่าวและภาพของเด็กและเยาวชน รวมถึงครอบครัวที่เป็นคู่ความในศาลด้วย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้¹⁶

(1) ตามมาตรา 76 เป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

บทบัญญัติในมาตรานี้ เป็นการควบคุมเจ้าพนักงานหรือพนักงานสอบสวน โดยเฉพาะ แม้ไม่มีบทกำหนดโทษการฝ่าฝืนบทบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับนี้ แต่พนักงานสอบสวนที่ชอบเอาตัวผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนมาให้สื่อมวลชนถ่ายภาพเพื่อเป็นผลงานหรือสนองความ

¹⁶ สัญญา บัวเจริญ. คำอธิบายการสอบสวนคดีอาญากับเด็กและเยาวชน. นครปฐม: ภาควิชาการสอบสวน โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ส่วนวิชาการสืบสวนและสอบสวน กองบังคับการวิชาการ. หน้า 38-45.

ต้องการของนักการเมืองบางคน ก็เสี่ยงต่อการถูกดำเนินการทางวินัยหรืออาจถูกผู้เสียหายเล่นงาน ฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ได้

(2) มาตรา 130 ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียงแพร่เสียง ของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่ง ปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาล ที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความ เปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือ เยาวชนนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดย ได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

บทบัญญัติในมาตรานี้เป็นการขยายขอบเขตการคุ้มครองการห้ามเผยแพร่ข่าวและ ภาพของเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหารวมถึง “ผู้เกี่ยวข้อง” ที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งกฎหมายฉบับเดิมคุ้มครองเฉพาะผู้ที่ เป็นจำเลยในศาลเท่านั้น

(3) มาตรา 136 ในการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือซึ่งคำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ห้ามมิให้ระบุชื่อ หรือแสดงข้อความ หรือกระทำการด้วยประการใดๆ อันจะทำให้รู้จักตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลย เว้นแต่ได้รับ อนุญาตจากศาล

บทบัญญัติมาตรานี้เป็นไปตามกฎหมายฉบับเดิมที่ต้องการคุ้มครองเด็กและ เยาวชนที่ตกเป็นจำเลยในศาล

(4) มาตรา 153 เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว เมื่อศาลเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุก ฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มิทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

ในการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจา เป็นหนังสือ เผยแพร่ทางสื่อมวลชน สื่อสารสนเทศ หรือโดยวิธีการอื่นใดซึ่งคำคู่ความ ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ใดๆ ในคดี หรือคำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีครอบครัวหรือการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว ห้ามมิให้แพร่ภาพ แพร่เสียง ระบุชื่อหรือแสดงข้อความหรือกระทำการด้วยประการใดๆ อันอาจทำให้รู้จักตัวคู่ความ หรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณของบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือถูกกล่าวถึงในคดี เว้นแต่ จะได้รับอนุญาตจากศาล

บทบัญญัติในมาตรานี้ เป็นการคุ้มครองคู่ความในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งหมด โดยห้ามเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารใดๆ อันอาจทำให้รู้จักตัวคู่ความหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณของบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือถูกกล่าวถึงในคดี

นอกจากการการขยายขอบเขตการคุ้มครองดังกล่าวแล้ว ยังมีการเพิ่มโทษผู้ฝ่าฝืน มาตรา 130 มาตรา 136 หรือมาตรา 153 จากเดิมจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 5,000 บาท เป็นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 192) อย่างไรก็ตามการพัฒนากฎหมายฉบับนี้ให้เข้มข้นขึ้นก็เพื่อมุ่งคุ้มครองเด็ก เยาวชนและสถาบันครอบครัวมิให้ถูกละเมิดสิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น สื่อมวลชนที่ชอบเผยแพร่ข่าวและภาพด้วยความเคยชินหรือตกเป็นเครื่องมือหาเสียงของนักการเมืองต้องพึงระวัง เพราะอาจถูกดำเนินคดีด้วยโทษจำคุกที่หนักมากยิ่งขึ้น

3.1.4 การคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีหลักการและเหตุผล คือ โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน 2515 และประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน สาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิการ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันสมควรกำหนดขั้นตอนและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และสมควรปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน ให้เหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก 1989พระราชบัญญัติฉบับนี้เด็กจะได้รับการคุ้มครองคือ

กำหนดให้การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม¹⁷ ทั้งกำหนดให้ผู้ปกครองต้องอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองตามสมควรแก่ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ และต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตน มิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ ตลอดจนกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดูแลและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งมีอำนาจเข้าไปดูแลตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟูในเขต

¹⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. มาตรา 22.

อำนาจ รักษาผลประโยชน์และปกป้องคุ้มครองเด็กจากการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ ในทางที่เป็นภัยต่ออนาคตเด็ก หรือน่าจะทำให้เด็กเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดห้ามมิให้ดำเนินการต่อเด็ก หากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามกฎหมาย เช่น ขาย แลกเปลี่ยน หรือให้สุรา หรือบุหรี่แก่เด็ก บังคับ ชู่เจ็ญ ไซ้ ชักจูง หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามก อนาจาร ไซ้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนัน หรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน หรือสถานค้าประเวณี บังคับ ชู่เจ็ญ ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่รอนหรือเด็กเป็นเครื่องมือขอทานหรือ การกระทำความผิด หรือการแสวงงประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก

3.1.5 การคุ้มครองเด็กตามระเบียบและคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวกับการสอบสวน

การสอบสวนคดีอาญา โดยเจ้าพนักงานตำรวจนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ในระเบียบเกี่ยวกับคดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ลักษณะ 8 บทที่ 1 เรื่องหลักทั่วไปว่าด้วยการสอบสวน โดยกำหนดไว้ในข้อ 207 และข้อ 208 ดังต่อไปนี้

ข้อ 207 การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นั้นคือ การรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเจ้าพนักงาน ได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ¹⁸

ข้อ 208 พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการสอบสวน อำนาจความยุติธรรมทางอาญาให้กับคู่กรณี จึงต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณสูงเป็นพิเศษ โดยต้องทำใจเป็นกลาง ทางไว้ซึ่งความยุติธรรม ต้องการแต่ความจริงโดยบริสุทธิ์เท่านั้น การซักถามจะต้องระวังอย่าให้เป็นคำถามที่ชี้้นำให้ผู้ให้ถ้อยคำถ้อยความหรือชี้ช่องอย่างใดอย่างหนึ่งในเวลาถาม ด้วยเหตุผลนี้พนักงานสอบสวน จึงต้องมีจรรยาบรรณเป็นกรอบ และแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย¹⁹

- 1) พนักงานสอบสวนพึงยึดถืออุดมคติของตำรวจโดยเคร่งครัด
- 2) พนักงานสอบสวนพึงระลึกถึงสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- 3) พนักงานสอบสวน พึงอำนาจความยุติธรรม แก่คู่กรณีอย่างเสมอภาค โดยถูกต้องตามระเบียบและศีลธรรม

¹⁸ ศัญญา บัวเจริญ. อ้างแล้ว. หน้า 55.

¹⁹ ศัญญา บัวเจริญ. อ้างแล้ว. หน้า 55.

4) พนักงานสอบสวน พึงเต็มใจรับแจ้งความ แสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมาย ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงแห่งคดี

5) พนักงานสอบสวนพึงพิเคราะห์ ข้อเท็จจริงให้ได้เหตุผลอันน่าเชื่อว่าผู้นั้นได้กระทำความผิด ก่อนมีการแจ้งข้อกล่าวหาจับกุมดำเนินคดี และให้คำนึงถึงสิทธิการปล่อยชั่วคราวด้วย

6) พนักงานสอบสวนพึงให้ความสำคัญ และให้ความคุ้มครองต่อพยานในคดีอาญา

7) พนักงานสอบสวนพึงรักษาความลับในการสอบสวน

8) ตำรวจ และยึดมั่นในวิชาชีพการสอบสวน และอุทิศสหพยายามในการปฏิบัติหน้าที่อย่างแข็งแรง

ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน ทุกระดับชั้น สอดส่อง ควบคุมดูแลให้พนักงานสอบสวนพึงมีจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนอย่างแท้จริง เพื่อให้บังเกิดผลดีแก่การปฏิบัติหน้าที่ของตน หากมีการละเลยหรือทำให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนผู้ใดฝ่าฝืนก็ให้ผู้บังคับบัญชา ได้พิจารณาไปตามระเบียบแบบแผนของกรมตำรวจ และหากเข้าข่ายผิดวินัยก็ให้ดำเนินการในเรื่องวินัยด้วย

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดหลักการถามปากคำ และวิธีการสอบสวนที่ใช้กับผู้เสียหายและพยานทั่วไปไว้ในบทที่ 5 ข้อ 245 และ 246 โดยกำหนดหลักการไว้อย่างกว้างๆ ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ต้องพิจารณาในการสอบสวนถามถ้อยคำที่อาจเป็นประโยชน์หรือก่อให้เกิดประโยชน์แก่คดีส่วนการถามปากคำ (ไม่ใช่ผู้ต้องหา) จะต้องให้ผู้เสียหายและพยานให้การปฏิญาณหรือสาบานตนตามหลัก หลักศาสนาของตนเสียก่อนถ้าผู้เสียหายหรือพยานไม่ยอมก็ให้พนักงานสอบสวนหมายเหตุไว้โดยมีหลักการถามปากคำที่ยึดแนวจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักมุ่งที่จะให้ได้ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับวันเวลาสถานที่เกิดเหตุ รายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ใครเป็นผู้กระทำ ตำนานรูปพรรณ มีใครรู้เห็นเหตุการณ์บ้าง ส่วนในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บอาจถึงตาย หากรอช้าไว้อาจตายเสียก่อนให้ถ้อยคำ ก็ให้พนักงานสอบสวนจดถ้อยคำไว้เพื่อเป็นหลักฐานดำเนินคดี ถ้ามีแพทย์ด้วยจะเป็นการดี แต่ถ้าไม่มีแพทย์ก็ให้พยานบุคคลรับรองถ้อยคำของผู้เสียหายว่า ขณะที่ให้ถ้อยคำนั้นมีสติและรู้สึกตัวว่าจะตายสำหรับบางรายที่อาการหนัก อาจยังไม่ถึงมือพนักงานสอบสวนก็ให้ผู้บังคับบัญชาได้อบรมสั่งสอนเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้น้อยที่พบเห็นก่อนให้สอบถามถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนต่อหน้าบุคคลรู้เห็นอย่างน้อย 1 คน แล้วให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนถ้อยคำเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้น้อย และบุคคลที่รู้เห็นในขณะที่สอบถามนั้นไว้เป็นพยานในคดี²⁰

²⁰ บทความระเบียบการตำรวจ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=28a804dccc88f285>.

จากประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าไม่มีการบัญญัติแยกการสอบสวนไว้เฉพาะสำหรับกรณีผู้เสียหายและพยานเป็นเด็ก จึงมีการสอบปากคำเด็กในลักษณะที่ไม่แตกต่างจากผู้ใหญ่ ทำให้เด็กซึ่งเป็นผู้เสียหายและพยานได้รับความทุกข์ทรมานและความกดดันทางด้านจิตใจหรืออารมณ์ และขาดความมั่นใจในการมาแจ้งความ ว่าตนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม

ถึงแม้ต่อมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ 514/2537 ลงวันที่ 13 พฤษภาคม 2537 เรื่องกำหนดหน้าที่การงานของพนักงานสอบสวนหญิงประจำสถานีตำรวจ โดยได้กำหนดให้มีพนักงานสอบสวนหญิงประจำสถานีตำรวจเพื่อให้มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานสอบสวนคดีเกี่ยวกับสตรี เยาวชนและครอบครัวโดยให้ดำเนินการในลักษณะทดลองและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อหาข้อยุติอีกครั้งหนึ่งนั้น โดยคำสั่งดังกล่าวได้กำหนดหน้าที่การงานไว้ดังต่อไปนี้

1) รับผิดชอบงานสอบสวนคดีอาญา ที่มีข้อหาว่าสตรีกระทำความผิดและคดีอาญาที่สตรีเป็นผู้เสียหายในความผิดที่เกี่ยวกับเพศ

2) รับผิดชอบงานสอบสวนคดีอาญา ที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

สำหรับหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติงานสอบสวน ตาม 1 และ 2 ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวกับการสอบสวนในการดำเนินคดีอาญาที่ได้กำหนดไว้ทุกประการ ซึ่งก็หมายถึงการดำเนินการตามประมวลระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดีนั่นเอง

คำสั่งดังกล่าวเป็นโครงการนำร่องในลักษณะทดลองเมื่อปี พ.ศ. 2537 ซึ่งใช้กับพนักงานสอบสวนหญิงที่ประจำอยู่ในสถานีตำรวจนครบาล 3 แห่งคือ สถานีตำรวจนครบาลบางนา สถานีตำรวจนครบาลซ้อ สถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน แห่งละ 5 คน รวม 15 คน ต่อมาพนักงานสอบสวนหญิงจำนวน 5 คน ได้มีการโอนเปลี่ยนสายงาน จึงคงเหลือเพียง 10 คน

ในปี พ.ศ. 2542 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ฝึกอบรมพนักงานสอบสวนหญิงเพิ่มอีกจำนวน 19 คน เพื่อรองรับคดีอาญาที่สตรีเป็นผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศและคดีที่เด็กตกเป็นผู้เสียหาย ซึ่งเมื่อรวมกับพนักงานสอบสวนหญิงรุ่นแรกแล้ว รวมทั้งหมด 29 คน โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดให้มีศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีขึ้นในกองบัญชาการตำรวจนครบาล และจัดให้แต่ละกองบังคับการตำรวจนครบาล (1-9) มีพนักงานสอบสวนหญิงแห่งละ 2-3 คน รับผิดชอบคดีอาญาที่เด็กและสตรีเป็นผู้เสียหายที่เกิดในแต่ละกองบังคับการ (สถานีตำรวจประมาณ 6-8 สถานี) ปัจจุบันมีพนักงานสอบสวนหญิงประจำอยู่ในนครบาลจำนวน 20 คน และอีกจำนวน 9 คน อยู่ในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีในต่างจังหวัดอีก 3 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ ชลบุรี และ

สงขลาแห่งละ 3 คน แต่ก็ยังได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจนัก เนื่องจากขาดความชัดเจนในการปฏิบัติงาน ให้ไปในแนวทางเดียวกันได้²¹

จึงเห็นได้ว่ากฎหมายและระเบียบที่ใช้ในการสอบสวนทั้งพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่เกี่ยวกับการสอบสวน ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างกว้างๆ แม้จะได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้กระบวนการยุติธรรม ในการค้นหาความจริงจากผู้เสียหายและพยาน ที่เป็นเด็กให้ได้รับสิทธิตามรัฐธรรมนูญ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแล้วก็ตาม แต่ปัญหาในทางปฏิบัติตามข้อกฎหมายยังมีอยู่ เช่น การตั้งรังเกียจ ให้มีความหมายเช่นไร สถานที่ที่เป็นสัดส่วน สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กควรเป็นเช่นไรบุคคลที่เด็กร้องขอจะเป็นผู้ใดบ้างในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ให้ครอบคลุมถึงสถานการณ์ใด เหล่านี้เป็นต้น²²

เมื่อพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2543 ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันได้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สภานายความ ต่างก็ได้ออก ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติงานให้บุคลากรของตนในแต่ละหน่วยงานต้องปฏิบัติตามซึ่งระเบียบดังกล่าวแต่ละหน่วยงานต่างร่างประกาศใช้กันเอง โดยไม่ได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการทำงาน แต่อย่างไรในปัจจุบันนี้ การทำงานในลักษณะสหวิชาชีพตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดปัญหาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในชั้นพนักงานสอบสวน ซึ่งจะได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป

จากการศึกษาจะเห็นว่ากฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเป็นพิเศษ กรณีเด็กนั้นจะเป็นผู้กระทำความผิด หรือผู้เสียหาย เพราะมองว่าเด็กเป็นผู้ด้อยประสบการณ์ และสติปัญญา ซึ่งอาจถูกชักจูงให้กระทำความผิดได้ง่าย กฎหมายจึงต้องเข้ามาให้ความคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษ เพื่อจะได้หาทางบำบัดแก้ไข และเยียวยา ให้เด็กเหล่านั้นเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของประเทศชาติสืบต่อไป

²¹ อุ่มพร คำพิทักษ์. (2540). การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา: ศึกษาอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานภายใต้ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 55.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 58.

3.2 มาตรการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

เนื่องจากสมัยโบราณสังคมมองเด็กว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว การปกป้องคุ้มครองและการดูแลเด็กเป็นสิ่งที่บิดามารดาของครอบครัวเด็กจะเป็นผู้หยิบยื่นให้แก่เด็กตามวัยสถานะและสภาพของสิ่งแวดล้อม เด็กจึงเป็นเสมือนสิ่งของหรือสมบัติของพ่อแม่แล้วแต่พ่อแม่จะจัดการอย่างไรก็ได้ นอกจากนี้ ยังพบว่าบางสังคมยอมรับว่าการฆ่าเด็กสามารถทำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย เช่น ฆ่าเพื่อบูชาอัญมณีเทพเจ้า หรือฆ่าเมื่อมีบุตรเป็นเพศที่ไม่ต้องการ โดยเฉพาะเพศหญิง อธิปต์สมัยโบราณเห็นว่าการขายบุตรเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ ส่วนชาววิวมองว่าเด็กสามารถนำไปเป็นทาสหรือใช้หนี้สินจึงนำเด็กไปขายเป็นทาสหรือใช้แทนการจ่ายภาษีแก่พวกบาบิโลน เป็นต้น²³

เด็กเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในสถานะที่ยังไม่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ควรได้รับการปกป้องเป็นพิเศษ รวมถึงการคุ้มครองทางกฎหมายทั้งก่อนและหลังการเกิดสมัยชาใหญ่สหประชาชาติจึงได้ประกาศปฏิญญาสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 (Declaration on the Right of the Child 1959) เพื่อความสุขและตอบสนองสิทธิเด็กโดยสมบูรณ์ ปฏิญญาสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 มีหลักการ 10 เรื่องซึ่งพัฒนาและเพิ่มเติมขึ้นจากปฏิญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1959 ในเรื่องจัดการเลือกปฏิบัติในเด็กโดยให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเสรี มีศักดิ์ศรี มีชื่อและได้สัญชาติเมื่อเกิด ได้รับประโยชน์ด้านความมั่นคงทางสังคม การดูแล และพัฒนาเด็กพิการ ได้รับความเข้าใจ ต้องได้รับการศึกษาและนันทนาการ ได้รับการพิทักษ์ปกป้องจากการถูกทอดทิ้ง ความโหดร้าย ทารุณหรือการเอารัดเอาเปรียบ ได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเข้าใจ²⁴ ปฏิญญานี้ยืนยันหลักการประโยชน์สูงสุดเพื่อเด็ก มีสาระสำคัญครบถ้วนเพียงพอที่จะคุ้มครองเด็กได้ อย่างไรก็ตามปฏิญญานี้เป็นเพียงเอกสารทางการเมืองที่เป็นข้อกำหนดทางคุณธรรมเท่านั้น ยังขาดการบังคับใช้จึงได้มีความพยายามที่จะผลักดันให้เรื่องสิทธิเด็ก ได้มีการยอมรับและมีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงเพื่อประโยชน์สุขของเด็กโดยตรง ความพยายามนี้จึงดำเนินไปโดยการร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Right of the Child) ขึ้น โดยในปี ค.ศ. 1978 ประเทศโปแลนด์ได้เสนอร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ และขอให้ดำเนินการเรื่องนี้โดยเร่งด่วนคณะกรรมการรับข้อเสนอ และเริ่มดำเนินการในทันที ตั้งแต่เดือนมีนาคมปีเดียวกัน การดำเนินการปรับร่างอนุสัญญาใช้เวลาถึง 11 ปี เพราะต้องมีการปรึกษาหารือการถกเถียงอภิปราย การต่อรอง และการประนีประนอม จนทำให้อนุสัญญาฉบับนี้สมบูรณ์ขึ้นมาจากร่างเดิมที่เสนอในปี 1978 ประเทศต่างๆ

²³ กระทรวงการต่างประเทศ. (2542). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงเทียนการพิมพ์. หน้า 14.

²⁴ จิตติมา ธงไชย, ร.ศ.ท.. (2543). *คำอธิบายกฎหมายอาญา*. กรุงเทพมหานคร: บวรการพิมพ์. หน้า 66.

ทั่วโลก รวมทั้งองค์กรต่างๆ ของสหประชาชาติองค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ได้มีส่วนแก้ไขปรับปรุงและตกแต่งอนุสัญญาฉบับนี้ จนมีความสมบูรณ์แบบดังเช่นที่ปรากฏและใช้อยู่ในปัจจุบัน²⁵

3.2.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ได้บัญญัติการคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไว้ใน ข้อที่ 10, 14 (1) และ (4) ดังต่อไปนี้ ข้อที่ 10

1) บุคคลทั้งปวงที่ถูกลิดรอนสิทธิ ต้อง ได้รับการปฏิบัติด้วยความเป็นมนุษยธรรมและความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

2) ยกเว้นในสภาพการณ์พิเศษ ผู้ต้องหาต้องการ ได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษ และต้อง ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างออกไปให้เหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ถูกต้องโทษ

ต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และให้นำตัวขึ้นพิจารณาคดีโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

3) ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัว และฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้อง ได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย และสถานะทางกฎหมาย²⁶

จากกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ดังกล่าว ได้วางหลักถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างมีมาตรการที่แน่ชัด ตั้งแต่ในเรื่องการถูกกระทบสิทธิไปจนถึงมาตรการในการฟื้นฟู อันแบบอย่างของมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเด็กและเยาวชน

ข้อที่ 14

“(1) บุคคลทั้งปวงย่อมมีความเสมอภาคกันในการพิจารณาของศาล และตุลาการในการพิจารณาคดีอาญา ซึ่งตนต้องหว่ากระทำผิด หรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผย และเป็นธรรมโดยคณะตุลาการ ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายมีอำนาจ มีความอิสระและเป็นกลางต่อมวลชนและสาธารณชน อาจถูกห้ามเข้าฟังการ

²⁵ จิตติมา ธงไชย, ร.ด.ท., อ่างแล้ว, หน้า 66.

²⁶ ทศนัย พรั่งพิบูลย์, (2546). *สิทธิมนุษยชน: กรณีการคุ้มครองสิทธิเด็กระหว่างการสอบสวนคดีอาญาชั้นพนักงานสอบสวน (ตำรวจ)*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หน้า 45.

พิจารณาคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตย หรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนได้เสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของคู่กรณีหรือในสภาพการณ์พิเศษ ซึ่งศาลเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คำพิพากษาหรือ คำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นต้องเปิดเผย เว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชน หรือเป็นกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับข้อพิพาทของคู่สมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็ก ฯลฯ

(4) ในกรณีของบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน วิธีการพิจารณาความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น²⁷

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ที่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก จึงต้องมีการปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกด้วย ต่อมาประเทศไทยได้มีการปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในประเด็นห้ามมิให้มีศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิตจำเลยในคดีอาญาที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี อันเป็นการสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อที่ 6 (5) หรือแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 บัญญัติห้ามมิให้ศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิตแก่เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งได้กระทำความผิดทางอาญา

รวมทั้งการที่ประเทศไทยมีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ขึ้นมาเป็นครั้งแรกสืบเนื่องจากการที่ประเทศไทยเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 และเป็นความสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศฯ ข้อ 10 ซึ่งก่อนที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิก ได้มีการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาในศาล เช่นเดียวกับบุคคลที่กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และเมื่อประเทศไทยเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายภายในประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย เช่นเดียวกันกับประเทศภาคีสมาชิกอื่นๆ ทั่วโลก

3.2.2 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child 1989)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 เป็นสนธิสัญญาแบบพหุภาคี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ทุกรัฐเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาได้ โดยไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจสังคม หรือระบอบการปกครองที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ โดยได้รับการเสนอต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งองค์การ

²⁷ ทศนัย พรั่งพิบูลย์. อ้างแล้ว. หน้า 45.

สหประชาชาติ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1989 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1990 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีหลักการที่สำคัญว่าเด็กทุกคนมีสิทธิต่างๆ ดิถีความตั้งแต่เกิดและประเทศสมาชิกของอนุสัญญานี้ต้องดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อให้การปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมการใช้สิทธิของเด็กอย่างเต็มที่และอย่างน้อยต้องเป็นไปตามมาตรฐานของอนุสัญญาฯ ซึ่งได้รับการยอมรับทั่วโลกว่าข้อกำหนดต่างๆ ในอนุสัญญาฯ เป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการดูแลคุ้มครองเด็ก ปัจจุบันอนุสัญญานี้มีภาคีสมาชิกถึง 195 ประเทศ คงเหลือเพียง 2 ประเทศเท่านั้นที่ยังไม่เข้าเป็นภาคีสมาชิกคือประเทศโซมาเลียและสหรัฐอเมริกา ในส่วนของประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญานี้เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 1992 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยในฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเมื่อวันที่ 26 เมษายน 1992²⁸

จุดเริ่มต้นของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เริ่มจากนำหลักการสำคัญ 5 ประการสำหรับสวัสดิภาพและการคุ้มครองพิทักษ์เด็กที่กำหนดไว้ในปฏิญญาเจนีวา ค.ศ. 1924 มารวบรวมเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิเด็กไว้ในเอกสารฉบับเดียวกัน โดยได้รับความเห็นชอบจากสันนิบาตชาติ ต่อมามีการทบทวนและเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1945 ซึ่งกลายมาเป็นพื้นฐานของข้อความทั้ง 10 ข้อ ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959 ซึ่งได้มีการผ่านขึ้นตอนต่างๆ ก่อนจะมาเป็นอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่เป็นกฎหมายระหว่างประเทศฉบับแรก ที่ให้ความคุ้มครองและส่งเสริมคุณภาพชีวิตรวมทั้งพัฒนาการขั้นพื้นฐานของเด็กอย่างแท้จริง

แนวคิดหลักของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ปรากฏในบทอารัมภบท (Preamble) ซึ่งเน้นความสำคัญที่ครอบคลุมว่าเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานในการดูแลเด็ก รัฐเพียงแต่เข้ามาสนับสนุนการช่วยเหลือ หรือหากลไกลทอดแทนเมื่อไม่มีครอบครัวทำหน้าที่ดังกล่าว ทั้งนี้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กต้องการให้เด็กได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษจากสังคม คือ²⁹ ตามที่ได้ระบุในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้น โดยเหตุที่เด็กยังไม่เติบโตเต็มที่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงต้องการการพิทักษ์ดูแลเป็นพิเศษรวมถึงต้องการความคุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสม ทั้งก่อนและหลังการเกิด จึงเชื่อว่าครอบครัวในฐานะเป็นกลุ่มพื้นฐานของสังคม และเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสำหรับการเจริญเติบโตและความอยู่ดีกินดีของสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะเด็กควรได้รับการคุ้มครองและการช่วยเหลือที่จำเป็นเพื่อที่จะสามารถมีความรับผิดชอบในชุมชนของตนได้อย่างเต็มที่ และยอมรับว่าเพื่อให้เด็กพัฒนาบุคลิกภาพได้อย่างกลมกลืนและเต็มที่ เด็กควรจะได้เติบโตในสิ่งแวดล้อมของครอบครัวในบรรยากาศแห่งความผาสุก ความรักและความเข้าใจ

²⁸ กระทรวงการต่างประเทศ. อ้างแล้ว. หน้า 37.

²⁹ กระทรวงการต่างประเทศ. อ้างแล้ว. หน้า 38.

อนุสัญญาฉบับนี้ มุ่งเน้นที่จะสร้างสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาการของเด็ก โดยไม่มีกฎเกณฑ์เรียกร้องให้เด็กมีหน้าที่ใดๆ ตอบแทนสังคม เพราะถือว่าเด็กเป็นกลุ่มบุคคลที่อ่อนแอกว่าบุคคลทั่วไป เช่นเดียวกับคนพิการ คนชรา และสตรี ข้อที่สำคัญต่อการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 คือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 12 ซึ่งเป็นหลักการสำคัญโดยกำหนดให้เด็กต้องมีส่วนร่วมในทุกเรื่องที่มีผลกระทบต่อตัวเด็กเอง คือ รัฐภาคีจะให้หลักประกันแก่เด็กให้สามารถมีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้ สิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นโดยเสรีในทุกๆ ด้านที่มีผลกระทบต่อเด็ก ทั้งนี้ความเห็นดังกล่าวของเด็กจะได้รับการพิจารณาตามสมควรแก่อายุและวุฒิภาวะของเด็กนั้น และเพื่อความมุ่งประสงค์นี้ เด็กจะได้รับการโอกาสโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโอกาสที่จะมีสิทธิมีหรือ โดยผ่านผู้แทนหรือองค์กรที่เหมาะสม ในลักษณะที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภายใน อนุสัญญาฉบับนี้มีอยู่รวมทั้งสิ้น 54 ข้อ การร่างอนุสัญญาได้กล่าวไว้ในบทนำว่าเด็กพึงมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลและช่วยเหลือคุ้มครองเป็นพิเศษ (Childhood is Entitled to Special care and Assistance) และได้กำหนดหลักการคุ้มครองชีวิต ร่างกาย เสรีภาพและสวัสดิภาพของเด็กไว้อย่างชัดเจนไม่ว่ากรณีใดๆ และกำหนดให้มีการคุ้มครองแก้ไขเยียวยาและฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่ถูกทำละเมิด³⁰

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 มีสภาพบังคับกล่าวคือ เป็นการดำเนินการตามกฎหมายมีข้อผูกพันตามสัญญาที่ประเทศสมาชิกจะต้องถือปฏิบัติตาม ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ทางกฎหมายซึ่งกันและกัน ซึ่งแตกต่างกับปฏิญญาสากลทั้งสองฉบับดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้น การให้ความคุ้มครองเด็กในส่วนของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงได้ผลสำเร็จมากกว่าประเทศสมาชิกของอนุสัญญาต้นตัวที่จะให้ความคุ้มครองเด็กตามบทบัญญัติของอนุสัญญานี้ เพราะหากละเลยไม่ปฏิบัติตาม รัฐภาคีอื่นๆ มีสิทธิที่จะดำเนินการลงโทษ (Sanction) หรือบังคับให้ปฏิบัติตามข้อบัญญัติในอนุสัญญาได้³¹

3.2.2.1 สาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศฉบับแรกที่ว่าด้วยเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของเด็ก ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังเป็นกฎหมายที่เป็นการสร้างหลักประกันให้กับเด็กอย่างเป็นรูปธรรม ยิ่งไปกว่านั้น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กไม่เพียงแต่ระหนักถึงการละเมิดสิทธิเด็ก และเด็กที่ตกอยู่ในสภาวะยากลำบากเท่านั้นยังมุ่งให้การคุ้มครองสิทธิเด็กโดยทั่วไปหรือ

³⁰ กระทรวงการต่างประเทศ. อ้างแล้ว. หน้า 38-39.

³¹ เรวัตกร จันทร์ประเสริฐ. (2541). *ศึกษาความคิดเห็นของพนักงานอัยการที่มีต่อวิธีการสืบพยานที่เป็นเด็ก: กรณีศึกษาการละเมิดสิทธิทางเพศต่อเด็ก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 79.

มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี³² โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากความแตกต่างด้าน เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นๆ สังคม ฐานะหรือความทุพพลภาพ เป็นต้น การกระทำที่ล่วงเกินเกี่ยวกับเด็กไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐ หรือเอกชนสาธุคุณกรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติก็ตามผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก

บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้นได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือส่วนที่ 1 นั้น เป็นกฎหมายสารบัญญัติ กล่าวคือเป็นเนื้อหาหรือข้อความที่จะใช้คุ้มครองเด็ก เริ่มจากข้อ 1 ถึงข้อ 41 โดยในส่วนที่ 1 แบ่งออกเป็น³³

1) หลักทั่วไปมี 14 ข้อ ซึ่งเป็นหลักประกันที่รัฐพึงมีให้แก่เด็กทุกคนในเขตอำนาจรัฐของตนคือขอบเขตที่รัฐบาลจะคุ้มครอง หากเด็กผู้นั้นอยู่ในประเทศไม่ว่าเงื่อนไขของการอยู่ในประเทศจะเป็นเช่นไรก็ตาม เป็นต้น

ข้อ 3

(1) เป็นหลักในการใช้ตีความอนุสัญญาทุกประการ ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ โดยมีรายละเอียดและขยายความหลักนี้ในข้อ 9

(2) เป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการใดๆ ให้คำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมายของเด็กด้วย

(3) เป็นหลักประกันที่รัฐต้องกระทำให้การบริการแก่เด็กและครอบครัวในด้านต่างๆ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ข้อ 4 รัฐมีการบังคับให้เป็นไปตามอนุสัญญาและใช้ทรัพยากรเต็มที่ และภายในกรอบของความร่วมมือระหว่างประเทศ

ข้อ 5 รัฐมีหน้าที่ต้องเคารพสิทธิหน้าที่ของบุคคลแวดล้อมเด็กไม่ว่าจะเป็นบิดามารดาญาติผู้ใหญ่หรือชุมชนในการกำหนดแนวทางและแนะแนวที่เหมาะสมในการพัฒนาเด็ก

ข้อ 8 เด็กมีสิทธิที่จะรักษาเอกลักษณ์ของตนไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสัญชาติ ชื่อ และความสัมพันธ์ทางครอบครัว

ข้อ 12

(1) เป็นหลักสำคัญโดยกำหนดให้เด็กต้องมีส่วนร่วม โดยแสดงความคิดเห็นเสรีในทุกเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อตน

³² อังฉรา สุวรรณศรีสาคร. (2545). *บทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองสิทธิเด็กในคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 75.

³³ เรื่องเดียวกัน. หน้า 77-78.

(2) เป็นการขยายความถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา คติของศาล หรือกระบวนการทางกฎหมายทางใดๆ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น การรับเด็ก เป็นบุตรบุญธรรม หรือการสงเคราะห์เด็กตามกฎหมายสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

ข้อ 13 เด็กมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก และรับหรือถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล

ข้อ 14 เด็กมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา โดยรัฐจะต้องเคารพต่อ สิทธิของบิดามารดา หรือผู้ปกครองในการที่จะให้แนวทางแก่เด็กในการใช้สิทธินั้น

ข้อ 15 เด็กมีเสรีภาพในการสมาคมและชุมนุมอย่างสงบ

ข้อ 17 รัฐพึงดำเนินการให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยสื่อ หรือสื่อมวลชน

ข้อ 30 เด็กชนกลุ่มน้อยหรือเด็กพื้นเมืองดั้งเดิม จะต้องได้รับการคุ้มครองที่จะดำรง รักษาวัฒนธรรม ศาสนา และภาษาของตน

ข้อ 38 รัฐจะปกป้องไม่ให้เด็กเกี่ยวข้องกับการทำสงคราม หรือความขัดแย้งด้วย กำลังอาวุธ

ข้อ 41 ไม่มีส่วนใดในอนุสัญญานี้ มีผลทำให้เด็กได้รับการคุ้มครองสิทธิน้อยไป กว่าที่ได้รับตามกฎหมายของรัฐ หรือกฎหมายระหว่างประเทศ

ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นกฎหมายวิธีสารบัญญัติกล่าวคือ เป็นแบบพิธีและการ บังคับใช้กฎหมายสารบัญญัติ ส่วนที่ 2 มีอยู่ 4 ข้อ คือ ข้อ 42 ถึงข้อ 45 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ ของสมาชิก ที่จะต้องจัดการให้หลักการและบทบัญญัติในอนุสัญญาฯ บังเกิดผลอย่างแท้จริง และ กำหนดให้มีคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก เพื่อหน้าที่ตรวจสอบความคืบหน้าของประเทศสมาชิก ในการปฏิบัติตามพันธกรณีที่ให้ไว้ สำหรับส่วนที่ 3 เป็นแบบพิธีของการเข้าร่วมเป็นรัฐภาคี และ การบังคับใช้อยู่ 9 ข้อ คือ ข้อ 46 ถึงข้อ 54 ลักษณะที่สองเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร สหประชาชาติละรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเท่านั้น

จากการศึกษาอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอาจกล่าวได้ว่า โดยทั่วไปแล้วเป้าหมายของ การดำเนินคดีแก่บุคคลที่กระทำการอัน กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด คือ การนำตัวผู้กระทำความผิด นั้นมาฟ้องลงโทษ ดังนั้นกระบวนการทุกขั้นตอนในวิธีพิจารณาความอาญาไม่ว่าจะเป็นการจับ ควบคุม สอบสวน ฟ้องคดี และการพิจารณาพิพากษาของศาล ย่อมมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความ จริงจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากพยาน หลักฐานต่างๆ ว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง หรือไม่ และควรจะได้รับโทษอย่างไร ส่วนในการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งกระทำการ อันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมิได้มีเป้าหมายจำกัดเพียง วัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปข้างต้น แต่รวมถึงการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำ ผิด สภาพแวดล้อมและสภาพของเด็กและเยาวชน อันเป็นเหตุให้เขาเหล่านั้นกระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อให้

เจ้าพนักงานหรือศาลทราบถึงข้อเท็จจริงเหล่านี้ และหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน เหล่านั้น เพื่อเปลี่ยนแปลงเขาให้กลับตัวเป็นคนดี เนื่องจากการที่บุคคลแต่ละคนกระทำผิดย่อมมีสาเหตุที่แตกต่างกันไป ดังนั้นวิธีการแก้ไขจึงต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำผิดเฉพาะรายซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการที่เหมือนกัน หรือต้องใช้การลงโทษเสมอไป อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กดังกล่าวจึงเป็นเหมือนต้นร่างในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

3.3 มาตรการคุ้มครองสิทธิเด็กในต่างประเทศ

การสอบปากคำเด็กที่ผู้ต้องหาในต่างประเทศนั้น ได้มีการนำวิธีการสอบสวนเด็กในระบบไต่สวน ศาลมีอำนาจในการไต่สวนหาความจริงในการพิจารณาคดีอาญา ศาลในระบบนี้จะมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงมาก ในคดีอาญาบางกรณีศาลเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ในชั้นสอบสวน การดำเนินคดีในศาลไม่ว่าจะเป็นสืบพยานซักถามพยานศาลจะเป็นผู้ดำเนินการเองโดยตลอด ผู้อื่นจะถามพยานจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เนื่องจากระบบนี้มุ่งจะค้นหาความจริงเป็นสำคัญกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการพิจารณาคดีและการสืบพยานจึงไม่ค่อยเข้มงวดกวดขัน การพิจารณาคดีอาญาอาจทำกลับหลังจำเลยได้ ทัศนคติของจำเลยในคดีอาญาไม่มีบทบาทในการซักความอย่างไรในระบบกล่าวหา การฟ้องคดีอาญาถือว่าเป็นเรื่องรัฐ เอกชนมีบทบาทในการฟ้องคดีอาญาจำกัดมาก³⁴

ดังนั้น ในประเทศที่มีกระบวนการค้นหาความจริงที่องค์กรทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรม ร่วมมือกันค้นหาความจริง การสอบสวนผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กจะได้รับผลกระทบจากระบวนการยุติธรรมน้อย ทั้งนี้เพราะศาลจะเป็นผู้ถามพยานเอง และทัศนคติของจำเลยจะถามพยานได้ต่อเมื่อต้องได้รับอนุญาตจากศาลเท่านั้น แต่มีบางประเทศมีวิธีการสอบปากคำเด็กซึ่งเป็นพยาน หรือผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญา ส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยตำรวจและนักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำงานร่วมกันในลักษณะทีมสหวิชาชีพ หรือทำงานร่วมกันในลักษณะการประสานงานระหว่างหน่วยงาน หรือทั้งสองลักษณะไปพร้อมๆ กัน ทั้งนี้เนื่องจากในกรณีที่มีการกระทำผิดต่อเด็กในคดีอาญา พยานหลักฐานในทางคดีบางครั้งมีน้อยมาก หรืออาจจะแทบไม่มี เนื่องจากผู้กระทำจะพยายามปกปิดการกระทำของตนจากการล่วงรู้ของบุคคลภายนอก ในบางครั้งพยานหลักฐานเท่าที่ ตำรวจหรือนักสังคมสงเคราะห์จะหาได้คงมีแต่จากตัวเด็กซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำเท่านั้น การซักถามหรือสอบปากคำพยานเด็กดังกล่าวเพื่อให้ได้

³⁴ โสภณ รัตนการ. (2539). *คำอธิบาย กฎหมายลักษณะพยาน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ. หน้า 34.

ข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์สามารถนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นศาลได้ จึงเป็นเรื่องยากและจำเป็นต้องใช้วิธีการพิเศษในการซักถามหรือสอบปากคำดังกล่าว โดยมีข้อมูลและข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์อันได้มาจากการทำงานร่วมกันดังกล่าว ในกรณีที่เด็กมีอายุน้อย เป็น การยากที่จะค้นหาความจริงจากเด็กเหล่านั้น ผู้ทำการซักถามหรือสัมภาษณ์จำเป็นต้องมีความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย และต้องทราบข้อมูลด้านจิตวิทยา จะต้องรู้ถึงวิธีการใช้ คำถามเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากเด็ก ที่ถูกต้องซึ่งมิใช่เรื่องง่าย และมีใช้เรื่องที่จะทำได้สำเร็จโดยการ ทำงานแต่ลำพังของคนๆ เดียว หรือหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น³⁵ ซึ่งสามารถพิจารณาถึงวิธีการ สอบปากคำเด็กที่เป็นพยาน หรือผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในแต่ละประเทศดังต่อไปนี้

3.3.1 มาตรการคุ้มครองเด็กในประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน

การสอบสวนเด็กในประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายเยาวชน กรณีที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิดนั้น ได้มีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้สำหรับการพิจารณาคดีเกี่ยวกับเด็ก โดยได้มีการแบ่งอายุเด็กเป็น 2 ช่วง คือ เยาวชน หมายถึง เด็กที่มีอายุเกิน 14 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี และ เยาวชน หมายถึง เด็กที่มีอายุเกิน 18 ปี แต่ไม่ถึง 21 ปี ส่วนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี กฎหมายบัญญัติ ไว้ให้ถือว่า เป็นผู้ไม่มีความสามารถในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกฎหมาย เยาวชนได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการพิจารณาคดีต่อเยาวชน และเยาวชนเอาไว้ สำหรับกรณี ที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือพยานนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ แต่ได้มีการบัญญัติไว้ใน กฎหมายศาลรัฐธรรมนูญ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีกระบวนการพิจารณา ในการคุ้มครองเด็ก ดังนี้³⁶

กฎหมายศาลรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน บัญญัติไว้ในมาตรา 26 (2) เพื่อ คุ้มครองเด็กที่มีอายุไม่เกิน 21 ปี เมื่อจะต้องมีการดำเนินการพิจารณาคดีในกรณีที่มีเด็กหรือเยาวชน จะต้องเป็นพยานในการพิจารณาคดี จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม พนักงานอัยการควรที่จะฟ้องคดีนั้นต่อ ศาลเยาวชนได้ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่พยานที่เป็นเด็กนั้น และมาตรา 172 สำหรับการ พิจารณาคดีที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยนั้น ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับ หรือการพิจารณาคดีในส่วนหนึ่งส่วนใดที่เกี่ยวข้องกับเด็กนั้น ไม่ต้องเปิดเผยต่อสาธารณชนได้

³⁵ ตระกูล วินิจฉัยภาค. (2543). *การสอบปากคำพยานเด็ก*. ในเอกสาร ประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรผู้ทำหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รุ่นที่ 1. กรุงเทพฯ.

³⁶ สถาบันกฎหมายอาญา. (2543). *รายงานการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง กฎหมายและแนวปฏิบัติในประเทศไทยเฉพาะ กรณีที่ไม่สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา*. (กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พริ้นท์. หน้า 22.

โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ความคุ้มครองเด็กในฐานะพยานหลายมาตรา เช่น มาตรา 60 ห้ามไม่ให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี สาบานตนก่อนเข้าเบิกความในฐานะพยาน เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กมีความหวาดกลัวที่จะต้องเข้าเบิกความเป็นพยานในคดี ระหว่างการพิจารณาคดีในศาล หากมีการสืบพยานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี ผู้พิพากษามีหน้าที่ถามพยานเอง ส่วนผู้พิพากษาสมทบ พนักงานอัยการ หรือทนายความต้องการถามพยาน ต้องขออนุญาตผู้พิพากษา ก่อน เมื่อผู้พิพากษา เห็นสมควรให้ถาม โดยไม่ทำให้พยานเด็กอยู่ในความรู้สึกอึดอัด จึงจะถามได้ หรือเมื่อผู้พิพากษา เห็นว่าเป็นคำถามที่ไม่เหมาะสมหรือนอกประเด็น ผู้พิพากษามีอำนาจห้ามไม่ให้ถามคำถามดังกล่าว ได้ หรือในบางกรณีที่ศาลเห็นสมควรสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณา เพื่อจะได้สืบพยานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี เพราะเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กอยู่ในสภาพอึดอัด หรือในคดีเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศ หรือคดีเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิต ศาลรับฟังการสืบพยานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี ด้วยวิธีการฉายวีดิทัศน์ที่ได้มาจากการบันทึกการสอบพยานล่วงหน้าได้ แต่ในกรณีนี้จำเลยต้องยอมรับผลการบันทึกภาพและเสียงนั้นด้วย

จากการศึกษามาตรการคุ้มครองเด็กของประเทศสหพันธรัฐเยอรมันจะเห็นได้ว่า มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะการคุ้มครองสิทธิเด็กเช่นเดียวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กของไทย ต่างกันตรงที่มาตรการคุ้มครองเด็กในประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน มีการคุ้มครองมากกว่าและเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและหน่วยงานอื่นเข้าร่วมด้วยในการแก้ไขปัญหาก็ยังมีการเปิดกว้างในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เด็กในสิทธิต่างๆ ที่เด็กพึงมี ดังนั้นในส่วนมาตรการคุ้มครองเด็กของไทย ผู้เขียนขอเสนอในด้านการป้องกันควรเน้นเรื่องการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในเรื่องสิทธิ และเพิ่มมาตรการทางกฎหมาย และกระทรวงการต่างประเทศจะต้องมีบทบาทด้วย เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาการข้ามพรมแดนซึ่งเป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

3.3.2 มาตรการคุ้มครองเด็กในประเทศสหราชอาณาจักร

กฎหมายเด็กและเยาวชน (Children Act 1989) เป็นกฎหมายแม่บทในการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยลักษณะของกฎหมายเด็กและเยาวชน Children Act 1989 จะเป็นกฎหมาย สังคมสงเคราะห์เพื่อเยียวยาความสับสนของบุคคลภายในครอบครัว นอกจากนี้ยังกำหนดกลไกการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลต่อกันตลอดเวลา มีการร่วมกันประชุมวางแผนกำหนดวิธีการร่วมกันจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อวางแผนในการกำหนดมาตรการคุ้มครองเด็กให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด และได้มีการพัฒนา กฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เด็กที่เหยื่ออาชญากรรม ดังนี้³⁷

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

กล่าวคือ การฟ้องคดีอาญาในอดีตนั้น คำฟ้องจะต้องผ่านกระบวนการไต่สวน ในศาลแขวงก่อน จึงจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาล ทำให้เด็กที่เป็นพยานต้องมาศาลถึง 2 ครั้ง ต่อมาจึงมีการแก้ไขให้มีข้อความมอบอำนาจที่จะส่ง Notice of Transfer แก่ศาลแขวงที่มีเขตอำนาจสำหรับความผิดบางประเภท โดยรับรองว่า พยานหลักฐานในคดีน่าจะเพียงพอในการที่จะนำบุคคลที่ถูกกล่าวหาขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาล ทั้งเด็กที่ถูกอ้างถึงนั้น เป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิด หรือรู้เห็นการกระทำผิด และมีวัตถุประสงค์ที่จะหลีกเลี่ยงการสร้าง ความเสียหายแก่สวัสดิภาพของเด็กและทำให้คดีเร็วขึ้น ควรที่จะดำเนินคดีที่ Crown Court แทน³⁸

เพื่อให้คดีดำเนินไปอย่างรวดเร็วที่สุดในศาล Crown Court ส่วนในเรื่องการเป็นพยานในศาลของเด็ก ได้มีการดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย The Criminal Act 1991 บางประการ เช่น ให้ความสำคัญต่อการให้เด็กเตรียมตัวก่อนที่จะมาปรากฏตัวในศาล และการช่วยเหลือดูแลเด็กทั้งก่อนและหลังการพิจารณาของศาล การปรับปรุงกฎหมายครั้งนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเดิมที่มีแนวคิดยกประโยชน์ให้แก่จำเลยมาเป็นเห็นแก่ประโยชน์ของเด็ก³⁹

กฎหมายสหราชอาณาจักรให้ความคุ้มครองแก่พยานเด็กแตกต่างกันตามประเภทคดี กล่าวคือ ในคดีประทุษร้ายร่างกายจะคุ้มครองผู้เสียหายหรือพยานที่มีอายุไม่เกิน 14 ปี แต่ถ้าเป็นความผิดที่มีลักษณะทารุณกรรมต่อเด็กจะคุ้มครองเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ส่วนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศให้ความคุ้มครองแก่เด็กอายุต่ำกว่า 17 ปี โดยการสืบพยานเด็กในคดีที่ต้องพิจารณาในศาล Crown Court และ Youth Court จะกระทำโดยการร่วมมือกันระหว่างตำรวจ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์และญาติของเด็ก ในการวางแผนและเตรียมคำถาม ตลอดจนการบันทึกคำให้การด้วยเครื่องวิดีโอ ส่วนในการสืบพยานในศาลนั้น ศาลจะฉายบันทึกคำพยานให้คณะลูกขุนพิจารณาก่อน แล้วจึงให้มีการซักถามหรือถามค้าน และพยานเด็กอาจจะให้การโดยผ่านทางโทรทัศน์ซึ่งถ่ายทอดเข้ามาในห้องพิจารณาของศาลด้วย โดยทั่วไปแล้วรัฐบาล สหราชอาณาจักรไม่จัดให้มีการคุ้มครองและป้องกันแก่พยานที่เป็นเด็กเลย จึงเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าตำรวจในแต่ละหน่วยนั้น ซึ่งในชั้นแรกเจ้าหน้าที่ตำรวจจะจัดหาที่อยู่ให้แก่พยานเด็กจนกว่าจะเสร็จจากการเป็นพยานหลังจากนั้นจะมีการเปลี่ยนชื่อและที่อยู่ใหม่ให้แก่พยานเด็ก

นอกจากนี้ยังมีคำสั่งฉุกเฉินในการปกป้องคุ้มครองเด็ก (Emergency Protection of Children) เพื่อให้ความคุ้มครองเด็กซึ่งตกอยู่ในภาวะอันตราย และต้องการความช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว โดยแยกเด็กออกจากบ้านที่อยู่ในสภาวะอันตราย หรือทางเลือกอื่น ๆ ในอันที่จะรักษาไว้ซึ่ง

³⁸ รจนา กุลรัตน์. (2543). การดูงานด้านการคุ้มครองเด็ก (Child Protection) ในประเทศสหราชอาณาจักร. *วารสารยุติธรรม*, 15 (8). หน้า 28-37.

³⁹ สถาบันพัฒนาข้าราชการอัยการ. กลุ่มกาญจนา. หน้า 12-16.

สวัสดิภาพที่จำเป็นแก่เด็ก เช่น การนำเด็กไปรับการรักษาอย่างทันที่ในโรงพยาบาล หรือที่พักที่จัดให้โดยเจ้าหน้าที่รัฐ จะเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจควบคุมและคุ้มครองเด็กได้ ให้อยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัยโดยกฎหมายกำหนดระยะเวลาการคุ้มครองเด็กได้ไม่เกิน 7 วัน โดย มาตรา 44(1)⁴⁰ ได้กำหนดให้บุคคลใดๆ (any person) สามารถยื่นคำร้อง เพื่อขอให้มีการส่งคุ้มครองฉุกเฉินได้ รวมทั้ง Local Authority และบุคคลอื่น เช่น เพื่อนบ้าน (Neighbor) หรืออาจารย์ (Teacher) เป็นต้น เมื่อศาลได้รับคำขอคุ้มครอง ฉุกเฉินแล้ว หากศาลเห็นว่ามีความเชื่อได้ว่า (Reasonable Cause to Believe) เด็กจะตกอยู่ในสภาวะทุกข์ทรมานอย่างสาหัส (Suffer Significant Harm) ถ้าหากไม่นำตัวเด็กแยกออกจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองมาไว้ในสถานที่คุ้มครองตามที่ระบุไว้ในคำขอคุ้มครองฉุกเฉินพิเศษ คือ ตุ๊กตาที่มีส่วนต่างๆ ของร่างกายโดยเฉพาะในส่วนของอวัยวะเพศชัดเจนกว่า ตุ๊กตาธรรมดา เพื่อให้เด็กได้ชี้และอธิบายว่าเด็กถูกกระทำความผิดทางเพศอย่างไรหรือบางกรณีก็มีการใช้ตุ๊กตาหุ่นหรือโทรศัพท์เด็กเล่น (Puppet or Toy phone) เพราะในบางกรณีเด็กอาจจะเล่าเรื่องให้ตุ๊กตาฟังมากกว่าจะเล่าให้นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ฟัง เมื่อมีการใช้ตุ๊กตาดังกล่าว เด็กจะเล่าเหตุการณ์ให้ตุ๊กตาฟัง พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการจะได้รับความรู้เรื่องราวนั้นด้วย นอกจากนี้ อาจมีการสอบปากคำเด็ก โดยมีการวาดภาพแล้วให้เด็กชี้หรือวาดส่วนใดส่วนหนึ่งของภาพว่าจำเลยได้ทำอะไร และตรงส่วนไหนหรือมีการเขียนเว้นช่องว่างให้เด็กเติมประโยคให้สมบูรณ์ ซึ่งการใช้อุปกรณ์หรือวิธีการพิเศษดังกล่าวข้างต้น มีข้อที่ต้องควรระวังคือ ไม่ควรตีความหมายเรื่องที่ได้จากวิธีการดังกล่าวมากเกินไป เนื่องจากวิธีดังกล่าวเป็นวิธีสำหรับบุคคลที่ได้รับการฝึกฝนอบรมเป็นพิเศษ ที่จะดำเนินการสอบปากคำ หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการคนใดไม่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นพิเศษแล้ว จะมาดำเนินการสอบสวนปากคำโดยวิธีดังกล่าว ก็อาจถูกโต้แย้งในเรื่องการใช้วิธีการดังกล่าวทั้งในศาลและนอกศาล⁴¹

บุคคลที่ควรอยู่กับเด็กในเวลาที่มีการสอบสวนในการสอบปากคำเด็ก แต่ละครั้งต้องมีการจำกัดจำนวนบุคคล และจำนวนครั้งที่สอบปากคำเด็ก เนื่องจากการซักถามหลายครั้งจะเป็นการสร้างความกดดันให้กับเด็ก และอาจทำให้เด็กให้การไม่เหมือนกันโดยทั่วไปในการสอบปากคำเด็กพบว่าเด็กส่วนใหญ่ต้องการให้มีคนอื่นอยู่ร่วมเป็นเพื่อนด้วย สำหรับตัวบุคคลที่อยู่ร่วมกับเด็กควรถามให้แน่ใจว่าเด็กต้องการให้ใครอยู่ด้วยเนื่องจากในบางครั้งเด็กอาจไม่ต้องการให้ พ่อ แม่ ญาติ หรือบุคคลใกล้ชิดอยู่กับเด็กเสมอไป เพราะบางคนมีความรู้สึกอับอายต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน

⁴⁰ Section 44: (1) where any person “The applicant” applies to the court for an order to be made under this Section with respect to a child, the court may make the order if. It is satisfied that, op. cit., pp.23.

⁴¹ เขมจุฑา สุวรรณจินดา. (2540). การคุ้มครองสิทธิเด็กผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 33-34.

และไม่เต็มใจที่จะเปิดเผยรายละเอียดทั้งหมดต่อหน้าบุคคลดังกล่าวทำให้การสอบปากคำในกรณีนี้ทำได้ยากยิ่งขึ้น การสอบสวนปากคำจะเริ่มกระทำเมื่อเด็กมีความพร้อม และในระหว่างการสอบปากคำ ในกรณีที่มีการกระทำผิดต่อเด็กจะมีการบันทึกวิดีโอทัศนและเสียงการสอบปากคำเด็ก และร่องรอยการทำร้ายเด็ก ซึ่งอาจจะปรากฏตามใบหน้าและส่วนต่างๆ ของร่างกาย โดยกล้องบันทึกภาพ (Video Camera) จะติดอยู่หลังกระจกซึ่งมองผ่านได้เพียงด้านเดียวทำให้เด็กมองไม่เห็นกล้อง ซึ่งการบันทึกวิดีโอดังกล่าวทำให้การสอบปากคำเด็กผู้เสียหายน้อยครั้งลง หรือนัยหนึ่งคือเป็นการกำจัดจำนวนครั้งที่เด็กจะต้องให้การเนื่องจากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทัศนคติของผู้เสียหาย และพยานผู้เชี่ยวชาญสามารถดูวิดีโอทัศนและประเมินคดีได้

จากการศึกษามาตรการคุ้มครองเด็กของประเทศสหราชอาณาจักร ผู้เขียนเห็นว่า มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิเด็กของประเทศสหราชอาณาจักรดังกล่าว เน้นถึงความร่วมมือของทุกองค์กรในการแก้ไขปัญหา โดยมีการวางระบบกฎหมายไว้รองรับกันเป็นขั้นตอนทำให้การดำเนินการในการคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นไปอย่างมีแบบแผน เช่นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลต่อกันตลอดเวลา มีการร่วมกันประชุมวางแผนกำหนดวิธีการร่วมกัน จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อวางแผนในการกำหนดมาตรการคุ้มครองเด็กให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด และได้มีการพัฒนากฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เด็กที่เหยื่ออาชญากรรม แต่ในส่วนกฎหมายไทยผู้เขียนเห็นว่ายังอยู่ในขั้นตอนของการพัฒนา การคุ้มครองสิทธิเด็กจึงยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร ดังนั้นทุกภาคส่วนจึงควรให้ความสนใจในเรื่องนี้ เพื่อการพัฒนาที่ดีต่อไป

3.3.3 มาตรการคุ้มครองเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการทั้งชายและหญิง มีการสอบสวนที่มีประสิทธิภาพเหมือนกัน กล่าวคือ ความแตกต่างในเรื่องเพศไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือคดีที่มีการประทุษร้ายต่อชีวิต เพราะความเป็นจริงแล้ว ขึ้นอยู่กับบุคคลดังกล่าวมีความเข้าใจตัวเด็กหรือมีความรู้ลึกที่ละเอียดอ่อนกับเด็ก และเรื่องที่เกิดขึ้นกับเด็กหรือมีความสามารถที่จะสื่อสารกับเด็กได้มีเพียงใด โดยปกติเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการจะสอบปากคำเด็กผ่านนักจิตวิทยาตลอด บุคคลที่ควรอยู่กับเด็กในเวลาที่มีการสอบสวนในการสอบปากคำเด็กแต่ละครั้ง สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีแนววิธีการเช่นเดียวกับการสอบปากคำในประเทศสหราชอาณาจักร

การบันทึกการสอบปากคำในชั้นสอบสวน การสอบปากคำจะเริ่มกระทำเมื่อเด็กมีความพร้อม และในระหว่างการสอบปากคำจะมีการบันทึกวิดีโอทัศน ทั้งภาพและเสียงการสัมภาษณ์เด็ก

และร่องรอยการทำร้ายเด็กที่ปรากฏตามใบหน้าและส่วนต่างๆ ของร่างกาย โดยกล้องบันทึกภาพจะติดอยู่หลังกระจก ซึ่งมองผ่านได้เพียงด้านเดียว ทำให้เด็กมองไม่เห็นกล้อง ซึ่งการบันทึกเทปดังกล่าวทำให้มีการสอบปากคำเด็กผู้เสียหายหรือพยานน้อยครั้งลง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นการจำกัดจำนวนครั้งที่เด็กจะต้องให้การ เนื่องจากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพยานผู้เชี่ยวชาญสามารถดูวิดีโอที่บันทึก และประเมินคดีได้ โดยตัดการถามคำถามที่มีมากเกินไปจนความจำเป็นหรือไม่มีความสำคัญออก โดยภาพและเสียงที่ได้จากการสอบปากคำเด็ก ถือเป็นพยานหลักฐานสำคัญของคดี ซึ่งกฎหมายในหลายมลรัฐของสหรัฐอเมริกายินยอมให้ใช้วิดีโอเหล่านี้เป็นพยานหลักฐานในศาล โดยไม่ต้องนำเด็กมาให้การในศาลเด็ก แต่ในบางมลรัฐ พนักงานอัยการให้ถือว่าการบันทึกวิดีโอที่บันทึกเป็นวิธีเสริมการให้ปากคำของเด็กในห้องพิจารณามีให้ใช้วิดีโอที่บันทึกการให้ปากคำของเด็ก ซึ่งมลรัฐที่สนับสนุนการบันทึกวิดีโอที่บันทึกเห็นว่าวิธีนี้น่าจะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินคดีได้ดีกว่า เช่น ในเมืองซานดิเอโก มลรัฐแคลิฟอร์เนีย เมืองพอร์ตแลนด์ มลรัฐโอเรกอน และเมืองมิดเดิลเซ็กซ์ มลรัฐแมสซาชูเซต ซึ่งเป็นเมืองที่มีการรายงานว่าประสบความสำเร็จในการใช้วิดีโอในการบันทึกปากคำของเด็ก กล่าวคือมีสถิติถึง 80% ที่ผู้กระทำยอมรับผิด⁴²

ในสิบแปดมลรัฐของสหรัฐอเมริกา ได้ออกกฎหมายว่าด้วยการรับฟังคำให้การโดยผ่านวิดีโอที่บันทึกในคดีอาญาเช่น ในมลรัฐโรดไอแลนด์ อนุญาตให้ใช้วิดีโอที่บันทึกในชั้น Grand Jury เฉพาะในคดีความผิดทางเพศ และคดีทำร้ายร่างกายเด็กเท่านั้น ในขณะที่กฎหมายกลางของทุกมลรัฐ (Federal Rule) อนุญาตให้ใช้วิดีโอที่บันทึกเกี่ยวกับกระทำความผิดโดยมิชอบต่อเด็ก (Child Abuse) ในทุกลักษณะที่แม้ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ โดยเฉพาะก็อาจมีการบันทึกวิดีโอที่บันทึกการสอบสวนเด็กได้ ส่วนจะสามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานในชั้นศาลได้หรือไม่ ต้องพิจารณาว่าการบันทึกปากคำของเด็กด้วยวิดีโอที่บันทึกดังกล่าว เข้าข่ายของการเป็นพยานนอกเล่าหรือไม่

จากการศึกษามาตรการคุ้มครองเด็กของประเทศสหรัฐอเมริกาจะเห็นได้ว่ามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็ก ตลอดจนการสอบปากคำเด็กมีลักษณะเช่นเดียวกับการสอบปากคำในประเทศสหราชอาณาจักร โดยมีการวางมาตรการทางกฎหมายอย่างมีระบบทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่าประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิของบุคคลมาก แต่เพราะเหตุใดจึงมิได้เข้าร่วมในการทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนต่างๆ ที่ประเทศอื่นๆ ทั่วโลกยอมรับทางด้านการปกป้องสิทธิเด็กและสตรีเท่าที่ควร โดยในยุคสมัย ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ประเทศสหรัฐอเมริกา ในกรณีประเด็นสิทธิมนุษยชนมักจะถูกมองจากประเทศอื่นว่าไม่จริงจัง และที่เลวร้ายที่สุดในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศสหรัฐอเมริกาใช้นโยบายต่อต้านการก่อร้ายทั่วโลก บางครั้งได้ละเมิดสิทธิมนุษยชน

⁴² ทัศนัย พริ้งพิบูลย์. อ้างแล้ว. หน้า 88.

อย่างรุนแรง เช่น การใช้วิธีการทรมานโดยการกดน้ำ การลักพาตัวผู้ต้องหาผู้ก่อการร้าย แต่ก็ยังถือว่ามีเรื่องดีเมื่อมาถึงรัฐบาลของประธานาธิบดีบารัก โอบามา ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เปลี่ยนแปลงนโยบายสิทธิมนุษยชนใหม่หมด คือให้ความร่วมมือกับนานาประเทศในทุกๆ เรื่อง ทั้งในกรอบขององค์การสหประชาชาติและพหุภาคีอื่นๆ เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านบวกของสหรัฐอเมริกาและการเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในโลก เช่น วิกฤติการคลังโลก ภาวะโลกร้อน ความขัดแย้งในตะวันออกกลาง เป็นต้น และผู้เขียนหวังว่าในอนาคตไม่ไกลประเทศสหรัฐอเมริกาจะเข้าร่วมในการทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนต่างๆ ที่ประเทศอื่นๆ ทั่วโลกยอมรับมากขึ้น เพราะจะเป็นช่องทางหนึ่งให้สิทธิของบุคคลได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นรูปธรรม

บทสรุปจากการศึกษามาตรการทางกฎหมายโดยความมุ่งหมายที่สำคัญของการดำเนินคดีอาญา แก่เด็กและเยาวชนหรือผู้ต้องหาที่เป็นเด็กนั้น ผู้เขียนเห็นว่ามียุทธศาสตร์คือ ประการแรก เพื่อพิสูจน์ว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายหรือไม่ และประการที่สอง เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมต่อการแก้ไข บำบัด และปกป้องสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนผู้ที่ถูกดำเนินคดีมิให้เป็นผู้กระทำความผิดในอนาคต ซึ่งความมุ่งหมายในประการที่สองนี้สอดคล้องกับเป้าหมายของการลงโทษเพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำการอันเป็นความผิดเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมเป็นการเฉพาะตัวโดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการลงโทษ หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยดังเช่นผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ใหญ่เสมอไป ด้วยเหตุนี้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จึงมีมาตรการที่จะหลีกเลี่ยง การฟ้องคดี การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาดังเช่นคดีธรรมดา แต่เปลี่ยนมาเป็นการคุมประพฤติแทน การฟ้องคดี การลงโทษจำคุก หรือใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือ การใช้วิธีการสำหรับเด็กให้เหมาะสมเฉพาะรายแทนการลงโทษ เป็นต้น ส่วนการดำเนินกระบวนการพิจารณาก็มุ่งจะปกป้องผลเสียจากการถูกดำเนินคดี ดังนั้นเด็กหรือเยาวชนจึงต้องมีเจ้าพนักงานหรือศาลพิจารณาเป็นพิเศษ โดยรูปแบบของการพิจารณามีลักษณะไม่เป็นทางการและเป็นการพิจารณาลับโดยมุ่งหมายที่การคุ้มครองสวัสดิภาพและให้การสงเคราะห์เด็กหรือเยาวชนมากกว่าการค้นหา ความจริงเพื่อมุ่งผลในการลงโทษ

ดังนั้น มาตรการในกฎหมายและความประสงค์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว นั้น ก็คือเพื่อกำหนดวิธีพิจารณาเป็นพิเศษให้เหมาะสมกับการดำเนินการต่อเด็กหรือเยาวชน โดยมุ่งหมายที่การสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษ แต่ผู้เขียนเห็นว่าข้อที่พึงตระหนักก็คือ มาตรการทั้งหลายเหล่านี้จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้จะต้องอาศัยบุคลากรของรัฐที่ทำหน้าที่ตั้งแต่สืบเสาะข้อเท็จจริง การสอบสวน การคุมประพฤติ และการกำหนดเงื่อนไขในการใช้วิธีการสำหรับเด็ก ซึ่งบุคลากรเหล่านี้จะต้องมีความเข้าใจและรู้จักวิธีการที่จะปรับปรุงแก้ไขเด็กหรือเยาวชนให้เป็นคนดี

ต่อไป ดังนั้นถ้าบุคลากรเหล่านี้ขาดความดูแลเอาใจใส่หรือไม่เข้าใจในความประสงค์ของกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนก็จะขาดประสิทธิภาพไป นอกจากนี้บทบาทของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมดูแล พฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนให้อยู่ในกรอบจารีตประเพณีและกฎหมาย หากท่านเหล่านี้ละเลยหน้าที่อันสำคัญจนเป็นเหตุให้เด็กหรือเยาวชนตกอยู่ในสภาวะหรือสภาพที่โน้มนำไปในการ ดำเนินพฤติกรรมแบบอาชญากรแล้ว การแก้ไขเยียวยาในทางกฎหมายอาจช้าเกินกว่าจะแก้ไขได้ ดังนั้น ความร่วมมือของทั้งบิดามารดาหรือผู้ปกครองและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ของเจ้าพนักงาน และศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นปัจจัยสำคัญๆ ต่อการป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนตกอยู่ในสภาวะที่จะกระทำการอันฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญา